

Menininkė Jolita Vaitkutė pristatė instaliaciją „(Ne)amžinos vertybės“

Zemona RIFINSKIO nuotr.

„Tikiu, kad ši instaliacija privers žmones labiau susimąstyti apie ekologiją ir Lietuvos ateitį. Prisilietę prie kaukolės kaktos pagalvokime, kaip galėtume gyventi tvariau“, – sakė Jolita Vaitkutė.

„Siaulių krašto“ inf.

Penktadienį Šiaulių apskrityje Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje menininkė Jolita Vaitkutė pristatė instaliaciją „(Ne)amžinos vertybės“ – beveik 2 metrų aukščio kaukolę.

Kaukolę dengia žemėje įsiterpusios plastiko, tekstilės ir elektronikos atliekų liekanos – jos simboliškai primena apie šiukšlių ilgaamžiškumą ir žmonių atsakomybę.

Kūriniu menininkė skatina apmąstyti, ar šiukšlės yra tai, ką norime palikti ateinančioms kartoms kaip XXI amžiaus kultūrinį sluoksnį.

Kaukolės kaktose įmontuota vario plokštė, jos palietimai sumuojami pakaušyje esančiame skaitiklyje. Taip simboliškai raginama palikti savo žymę planetoje idėjomis ir mintimis. Iki šiol ši skaitiklį yra palietę per 12 tūkstančių žmonių.

Kūrinį inicijavusios Aplinkos ministerijos duomenimis, vienas Lietuvos gyventojas per

metus sugeneruoja beveik 500 kilogramų komunalinių atliekų, o didžiausią atliekų dalį sudaro plastikas ir stiklas.

Pasak renginyje dalyvavusios aplinkos ministro patarėjos Aistės Žilinskienės, Šiaulių regione pastaraisiais metais surenkamų komunalinių atliekų mažėjo: pernai visame regione buvo surinkta apie 110 tūkstančių tonų, o 2020 metais – 138 tūkstančiai tonų.

Instaliacija „(Ne)amžinos vertybės“ jau buvo eksponuojama Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje ir Mokslinės komunikacijos ir informacijos centre, Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejuje, Tauragės krašto muziejuje „Santaka“, Palangos kultūros bare „Kablys: jūra. Kultūra“.

Šiaulių apskrityje Povilo Višinskio viešosios bibliotekos lankytojai instaliaciją galės apžiūrėti iki rugsėjo pabaigos.

humanistas (3)

širdis, o po apsinuodijimo mairiu skaudėjo ne tik skrandį, bet ir širdį. Rūpestinga šeimos gydytoja Jurgita Jankauskienė nušvitė pas kardiologą. Šiaulietė kardiologė Julija Jurgaitytė „pašalinti“ echoskopu, pratarė: „Profesoriau, jūs į šį kabinetą įėjote manęs esantis sveikas žmogus, tačiau žinokite, kad išėjate sunkus ligonis...“ Buvau suvystytas kaip vaikas: ši energinga moteris fonu viską suorganizavo, nes sedamas tas sunkus ligonis žinojo širdies operacijos datą ir vietą. Jei gydytoja būtų tik pasakiusi, kad reikia operuoti, tikriausiai nebūčiau apsisprendęs tai daryti, nes nieko neskauda.

„Remontuoti“ buvau nukreipęs į Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno kliniką. Kauno klinikoje džiugino pokalbis su širdies chirurgu prieš operaciją. Joks psichologas geriau nebūtų suraminęs – racionalus, be jokių pagrazinimų ar iliuzijų, pokalbis: „Filosofiškai žiūrint, gydymo metodo tikėtina nauda turi būti didesnė už potencialią žalą. Taip, chirurgija yra potenciali žala. Tačiau, jei tikėtina nauda yra didesnė už potencialią žalą, tai kome chirurginį gydymo metodą,

Čia tiesiog skaičiuojame riziką ir, jei rizika mažesnė, dirbame. Atmetamos visos emocijos, lieka tik matematinis skaičiavimas.“ Su šia širdies nepakankamumo chirurgijos sektoriaus vadovo širdies chirurgo dr. Ramūno Bolio nuomone sunku nesutikti.

Kiekvienoje situacijoje išmoku save ieškoti pozityvo („galėjo būti blogiau“) ir už jo kabintis lyg už gelbėjamo rato. Be to, nuogaš-tavau, kad dėl mano vienos, be pagrindo sureikšmintos priežasties, gali atidėti operaciją ar net iš viso jos nedaryti. Todėl, vežamas į operacinę ir žiūredamas į begančias lempas koridoriaus lubose, ne tiek bijojau, kiek džiaugiausi, kad vis dėlto operuos.

Operacija, reanimacija, reabilitacija ir kitos naujos patirtys. Taigi, „ave vita!“. Niekada nemaniau, kad iki mirties „remontui“ bus sustabdyta mano širdis, o kraujotakai ir plaučių funkcijai palaikyti prijungtas specialus dirbtinis kraujotakos aparatas. Sūntavimo operacija buvo atlikta atviru būdu (atveriami krūtinės ląsta), o iš kojos „pasiskolintas“ geras gabalas venos. Per penkias valandas šuntuotos penkios kraujagyslės, dar papildomas laikas skirtas šir-

Vytautas GLUDONIS nuotr.

Aklas muzikantas su savo vedliu Kvebeko (Kanada) gatvėje.

Kardiologas dr. Ramūnas Bolys.

dies vožtuvo korekcijai. Dabar aš juokauju – papildomas laikas mano mylimos dukrytės Luidos ašarojimui už operacinės durų. Sužavėjo dukros rūpestingumas: atvyko iš Londono su draugu, išsinuodijęs apartamentus, dvi savaites gyveno Kaune ir kasdien mane lankė. Išvažiavo tik kai sustiprėjau po operacijos ir paliko mane Kulautuvos reabilitacijos ligoninėje. Ačiū, nesitikėjau tokio dėmesio ir rūpestio.

Nespėjau padėkoti operavusiai mane širdies chirurgui dr. Ramūnui Boliui, nes kitą dieną jis jau atostogavo. Ačiū, daktare. Informacija apie analogiškas operacijas po trupinėlių rinkau iš kitų gydytojų pokalbių su savo pacientais – mano palatos kaimynais.

Šią „paciento našlaičio“ dalį kompensavo griežta, kaip sakoma, nevyniojanti žodžio į vata, ir Kauno klinikoje dirbanti, ir būsi-muosius medikus mokanti gydytoja Eglė Rumbinaitė. Man, kaip ir kitiems, šioje naujoje patirtyje sunkiausia buvo reanimacija, kai esi laidas prijungtas prie aparatūros ir kuriam laikui tampa lyg mažamečiu vaiku, prarandi savo lytį ir identitetą: tave prausia, soda ir akylai stebi.

Kad šis pasakojimas nesudarytų naujuolio, žvelgiančio pro rožinius akinus įspūdžio, primin-

siu seną tiesą – nėra namų be dūmų“. Pavyzdžiui, Kulautuvos reabilitacinėje ligoninėje pastebėjau, kad kai kurioms jaunos kineziterapeutėms sunkoka suprasti neįgalųjų, sergančių bei po sunkių operacijų senyvo amžiaus pacientų būklę. Treneruoklių patalpoje nuolat atviri langai ir durys – skersvėjis. Minu „dviratį“ prie atviro lango ir jaučiu skersvėjų. Prašau kineziterapeutės, kad uždarytų langą. Ji bėgioja nuo vieno „dviratininko“ prie kito; tikrindama jų rezultatus, kol užmiršta mano prašymą. Prašau pakartotinai. Langą uždaro, bet jaučiu, kad jau užkimau (silpnai dėstytojų vieta – balso stygos). Priešimiau stažuotė Londone, kur viename banke pamačiau į akis krintantį didžiulį plakata, jame buvo parašyta:

Mūsų banko taisyklės:
1. Klientas visada teisus.
2. Jei klientas neteisus, vadovaujamas pirmąja taisykle.

Pagalvojau: „O kad taip medicinos įstaigoje pakeitus žodį „klientas“ į „pacientą“, nors ir suprantu, kad tai galėtų būti tik sieklamybė.“

Tačiau derėtų, ypač pirmą kartą pacientą pasodinusi ar pastačius ant treniruoklio, jo paklausti: „Kaip jaučiatės?“, „Ar nepavargote?“, „Ar ne per didelis

krūvis?“ ir pan. Dar niekam nepakenkė didesnė dėmesio ir empatijos dozė.

Ir jaunosios specialistės tikriausiai nekaltos. Čia derėtų pasidomėti keliais jų rengimo klausimais. Ar jų mokymo programose buvo „Bendravimo psichologijos“ disciplina, ar tik „Psichologijos pagrindų“ lygmeniu paskubomis buvo supažindinta su pagrindiniais žmogaus psichiniais procesais. Ar dėstytojas rurejo praktinę patirtį darbe su minėtomis pažeidžiamomis žmonių grupėmis? Ar praktiškai atliko vadovaujamos dėstytojo, o gal buvo leista jas atlikti savo gyvenamosiose vietose, atvežant iš ten pažymus apie atliktą praktiką... Taigi, iškyla senos kaip pasaulis specialistų rengimo problemos.

Jaučiu, kad darosi šalta. Visai nesinoriu po operacijos susirgti ligoninėje. Dirbančios Kulautuvos ligoninės virtuvėje moteris vakare man pasiūlė vaistažolių nuo persalimo. Nežinia kodėl jų dėmesys man priminė Dzukijos kaimą, kuriame vasarodavau, kur iki šiol sveikinamasi su nepažįstamais žmonėmis. Išsiviriau šalavijų ir čiobrelių arbatos, išgeriau ir sušilau.

Atnešusios vaistus vakarui medicinos sesers paprašiau pamatuoti temperatūrą. Pamatavo: 36,9. „Nepakilus!“ – apsidžiaugiau. „Nesidžiaukite, po valandos gali pakilti!“ – „nuramino“ medikė. Tačiau po valandos ir nekviečiama atėjo, ir temperatūrą pamatavo. Mano džiaugsmui kūno temperatūra nepakilo.

Prisimenu, kad pro palatos langą matėsi naujai pastatyta Kulautuvos bažnytelė. Atmintyje išliko vaizdas kur, stumdama vaikišką vežimėlį, jauna moteris, praeidama šventove, persižegnojo. Tada pagalvojau, kad gerai, jog bent provincijoje jauni žmonės neprarado tikėjimo Dievu, o reabilitacinės ligoninės pacientai – tikėjimą pasveikti.

(Bus daugiau)